(ख) पशुपालन विषय पाठ्यक्रम

१. गाई/भैसी पालन

क्र.सं.	तालिमको नाम	शीर्षक/उप-शीर्षक	उद्देश्य	तालिम विधि	समय अवधि	कक्षा		शैक्षिक सामग्री	सेशन मूल्याङ्कन
						सैद्धान्तिक	व्यवहारिक		
(क)	**गाई/भैंसीपालन**	(१) व्यवस्थित गाई/भैंसीपालन बारे ❖ गाई/भैंसीपालनको महत्त्व(सामाजिक, आर्थिक, सांस्कृतिक)। ❖ परम्परागत गाई/भैंसीपालनमा सुधार गर्नुको कारण। ❖ व्यवस्थित पालनमा ध्यान दिनु पर्ने मुख्य पक्षहरू ।	❖ गाई/भैंसीपालनको महत्त्व र व्यवस्थित पालनबाट हुने फाईदा बताउन सक्नेछन् ।	❖ प्रवचन ❖ छलफल	१ घण्टा	✓	-	❖ बोर्ड मार्कर ❖ नक्सा	❖ प्रशिक्षार्थीसित प्रश्नोत्तर गर्ने
		(२)गाई/भैंसीपालनमा छनौट प्रक्रियाको महत्त्व बारे। ❖ राम्रो तथा बढि उत्पादन दिने दूधालु माउको सन्तानहरूलाई छानेर पालेमा फाईदाजनक हुने । ❖ छनौट गर्दा ध्यान दिनु	❖ उचित छनौट प्रक्रिया र यसबाट हुने फाईदा भन्न सक्नेछन् ।	❖ प्रवचन ❖ छलफल	१ घण्टा	✓	-	❖ बोर्ड मार्कर ❖ नक्सा	❖ प्रशिक्षार्थीसित प्रश्नोत्तर गर्ने

क्र.सं.	तालिमको नाम	शीर्षक/उप-शीर्षक	उद्देश्य	तालिम विधि	समय अवधि	कक्षा		शैक्षिक सामग्री	सेशन मूल्याङ्कन
						सैद्धान्तिक	व्यवहारिक		
		पर्ने कुराहरू (स्वास्थ्यको स्थिति, हलक्क बढेको, राम्ररी आहारा खाने, फुर्तिलो, विकृति नभएको आदि) बारे। ❖ बाच्छाबाच्छी, पाडापाडी राम्ररी हुर्काउने गुण भएको वा तिनको सन्तान।							
		(३) गोठ निर्माण र सरसफाई ❖ गोठ निर्माणको लागि ठाउँको छनौट। ❖ गोठ निर्माण गर्दा ध्यान दिनु पर्ने कुराहरू (भुंई, मलमुत्र बगेर जाने नाला र ठाउँ (खाल्डो)आदि) ❖ गोठको सरसफाईबाट हुने फाईदाहरू।	पशुको स्वास्थ्य र उत्पादनमा गोठ निर्माण र सरसफाईको भूमिका बताउन सक्नेछन्।	❖ प्रवचन ❖ छलफल	१ घण्टा	✓	-	❖ बोर्ड मार्कर ❖ नक्सा	❖ प्रशिक्षार्थीसित प्रश्नोत्तर गर्ने

क्र.सं.	तालिमको नाम	शीर्षक/उप-शीर्षक	उद्देश्य	तालिम विधि	समय अवधि	कक्षा		शैक्षिक सामग्री	सेशन मूल्याङ्कन
						सैद्धान्तिक	व्यवहारिक		
		❖ गोठको सरसफाई गर्ने तरिकाहरू । ❖ गोठखोरमा पर्याप्त हावाको सञ्चार नहुँदा आई पर्ने समस्या							
		(४) प्रजनन बारे आधारभूत जानकारी । ❖ थोरे (पाडी), राँगो (पाडा), कोरेली गाई, बहरको प्रजनन योग्य उमेर, गर्भाधान अवधि, ऋतु चक्र अवधि, भाले खोजे पछि वाली लगाउने उपयुक्त समय, भालेपोथीको प्रजननको समयमा स्वास्थ्यको स्थिति आदि । ❖ कम उमेरमा प्रजनन गराउँदा हुने खरावीहरू ।	❖ प्रजननको आधारभूत जानकरी र प्रजननका खराबीहरू बारे बताउन सक्नेछन् ।	❖ प्रवचन ❖ छलफल	१ घण्टा	✓	-	❖ बोर्ड मार्कर ❖ नक्सा	❖ प्रशिक्षार्थीसित प्रश्नोत्तर गर्ने

क्र.सं.	तालिमको नाम	शीर्षक/उप-शीर्षक	उद्देश्य	तालिम विधि	समय अवधि	कक्षा		शैक्षिक सामग्री	सेशन मूल्याङ्कन
						सैद्धान्तिक	व्यवहारिक		
		५. गाई/भैंसीपालनको नश्ल सुधार विधि बारे । ❖ भाले पोथीको स्वास्थ्य र उमेरको अवस्था बारे । ❖ भाले पोथीमा हाडनाता पर्नु नहुने र हाडनातामा प्रजनन गराएमा पर्न जाने नकारात्मक असरहरू बारे । ❖ ब्याए पछि फेरि कति समय पछि भालेसित मिसाउने । ❖ उल्टिने, समयमा वाली नजाने र तुहिने मुख्य कारणहरू ।	❖ नश्लसुधारका तरिकाहरू र यसका नकारात्मक पक्ष बारे भन्न सक्नेछन् ।	❖ प्रवचन ❖ छलफल	१ घण्टा	✓	-	❖ बोर्ड मार्कर ❖ नक्सा	❖ प्रशिक्षार्थीसित प्रश्नोत्तर गर्ने
		६. गाई/भैंसीको उमेर र अवस्था अनुसार हेरचाह । ❖ ब्याउने माउको हेरचाह गर्ने (घाँस,	❖ उमेर र अवस्था अनुसार हेरचाह गर्दा ध्यान दिनु पर्ने कुराहरू बताउन सक्नेछन् ।	❖ प्रवचन, ❖ छलफल	१ घण्टा	✓	-	❖ बोर्ड मार्कर ❖ नक्सा	❖ प्रशिक्षार्थीसित प्रश्नोत्तर गर्ने

क्र.सं.	तालिमको नाम	शीर्षक/उप-शीर्षक	उद्देश्य	तालिम विधि	समय अवधि	कक्षा		शैक्षिक सामग्री	सेशन मूल्याङ्कन
						सैद्धान्तिक	व्यवहारिक		
		दानापानी, गोठ, सरसफाई, औषधि प्रयोग) ❖ भर्खर जन्मेको पाडाबाच्छाको हेरचाह (विगौती दूध खुवाउने, बस्ने ठाउँ, सरसफाई, जुकाको औषधि खुवाउने र खोप लगाउने उमेर । ❖ व्याएको माउको हेरचाह गर्ने (घाँस, दाना, पानी, स्वास्थ्य, बस्ने ठाउँ, हेरचाह) ।							
		७. हिउँदे घाँस (जै, बर्षिम, भेच) र बहुबर्षे घाँस (नेपियर, स्टाईलो, अम्लिसो) लगाउने तरिका । ❖ ठाउँ छनौट र जमिन तयारी । ❖ वीउ तथा मलको	❖ हिउँदे र बहुबर्षे घाँस लगाउने, काट्ने र खुवाउने विधि बताउन सक्नेछन् ।	❖ प्रवचन ❖ छलफल	१ घण्टा	✓	-	❖ बोर्ड मार्कर ❖ नक्सा	❖ प्रशिक्षार्थीसित प्रश्नोत्तर गर्ने

क्र.सं.	तालिमको नाम	शीर्षक/उप-शीर्षक	उद्देश्य	तालिम विधि	समय अवधि	कक्षा		शैक्षिक सामग्री	सेशन मूल्याङ्कन
						सैद्धान्तिक	व्यवहारिक		
		व्यवस्था र घाँस लगाउने (कस्तो ठाउँमा कसरी लगाउने) । ❖ लगाएको घाँसलाई पहिलो पटक काट्ने समय, बहुबर्षिय घाँसलाई काट्ने तरिका । ❖ खुवाउने तरिका । ❖ फाईदाहरू । ❖ बढी उत्पादन भएको घाँसलाई सुकाएर संरक्षण गर्ने तरिका ।							
		८. नाम्ले र जुका तथा बाह्य परजिवीको नियन्त्रण गर्ने तरिका । ❖ नाम्ले र जुकाबाट हुने नोक्सानी बारे जानकारी । ❖ नाम्ले र जुकाबाट पीडित पशुमा	❖ नाम्ले, जुका र बाह्य परजिवीबाट हुने नोक्सानी र यसका रोकथामका उपायहरू भन्न सक्नेछन् ।	❖ प्रवचन ❖ प्रदर्शन	१ घण्टा	✓	✓	❖ बोर्ड मार्कर, नक्सा, धुलो, चक्की, झोल	❖ प्रशिक्षार्थीसित प्रश्नोत्तर गर्ने र गर्न लगाउने

क्र.सं.	तालिमको नाम	शीर्षक/उप-शीर्षक	उद्देश्य	तालिम विधि	समय अवधि	कक्षा		शैक्षिक सामग्री	सेशन मूल्याङ्कन
						सैद्धान्तिक	व्यवहारिक		
		देखिने लक्षणहरू । ❖ नाम्ले र जुका परेमा गरिने उपचार विधि । ❖ नाम्ले र जुकाबाट पशुलाई बचाउन गरिने रोकथामका उपायहरू । ❖ नाम्ले र जुकाको झोल, धूलो र चक्की औषधि खुवाउने (व्यवहारिक ज्ञान) । ❖ बाह्य परजिवीको नियन्त्रण गर्ने तरिका (व्यवहारिक ज्ञान) ।						औषधि र खुवाउने ढुंग्रो	
		९. थुनेलो, खोरेत र भ्यागुते रोग बारे जानकारी । ❖ रोग लाग्नुको कारण र यसबाट	❖ थुनेलो, खोरेत र भ्यागुते रोगहरूबाट हुने नोक्सानी, यसका पहिचानका	❖ प्रवचन ❖ छलफल	१ घण्टा	✓	-	❖ बोर्ड मार्कर ❖ नक्सा	❖ प्रशिक्षार्थीसित प्रश्नोत्तर गर्ने

क्र.सं.	तालिमको नाम	शीर्षक/उप-शीर्षक	उद्देश्य	तालिम विधि	समय अवधि	कक्षा		शैक्षिक सामग्री	सेशन मूल्याङ्कन
						सैद्धान्तिक	व्यवहारिक		
		हुने नोक्सानी बारे । ❖ रोगको पहिचानका मुख्य मुख्य लक्षणहरू । ❖ रोगको रोकथामको लागि गर्नु पर्ने कार्यहरू (रोग लागेको सूचना समयमा नै दिने, प्राविधिकको सल्लाह बमोजिम खोप लगाउने, थुनेलो जस्तो रोगको ढिलो नगरी समयमा नै उपचार गराउने) । ❖ बँधुवापालनका फाइदा बारे जानकारी ।	आधारभूत कुराहरू र यसका रोकथामका उपायहरू बताउन सक्नेछन् ।						

२. बाखापालन

क्र.सं.	तालिमको नाम	शीर्षक/उप-शीर्षक	उद्देश्य	तालिम विधि	समय अवधि	कक्षा		शैक्षिक सामग्री	सेशन मूल्याङ्कन
						सैद्धान्तिक	व्यवहारिक		
१	**बाखापालन**	(१) व्यवस्थित बाखापालन बारे जानकारी । ❖ बाखापालनको महत्त्व र फाईदाहरू (सामाजिक, आर्थिक र सांस्कृतिक) । ❖ परम्परागत बाखापालनमा सुधार गर्नुको कारण हाडनातामा प्रजनन र ख्याउटे पाठो बोका र फुर्तिलो पाठो खसी पार्ने उल्टो चलनमा सुधार भै व्यवसायिक सम्भावना । ❖ कम आय भएकाहरूको लागि बाखापालन पेशा	❖ व्यवस्थित तरिकाले बाखापालन गर्दा ध्यान दिनु पर्ने कुराहरू र यसबाट हुने फाईदाहरू बताउन सक्नेछन् ।	प्रवचन, छलफल	१ घण्टा	✓	-	❖ बोर्ड मार्कर ❖ नक्सा,	❖ प्रशिक्षार्थीसित प्रश्नोत्तर गर्ने

क्र.सं.	तालिमको नाम	शीर्षक/उप-शीर्षक	उद्देश्य	तालिम विधि	समय अवधि	कक्षा		शैक्षिक सामग्री	सेशन मूल्याङ्कन
						सैद्धान्तिक	व्यवहारिक		
		उपयुक्त भएको ।							
		(२) बाखापालनमा छनौट प्रक्रियाको महत्त्व बारे । ❖ स्थानीय हावापानीमा राम्रोसित फस्टाएको जात वा बढि पाठापाठी ब्याउने (२ पाठापाठी), हुर्काउने र समयमा वाली जाने सन्तानका स्थानीय बाखाहरूलाई छानेर पालेमा फाईजनक हुने । ❖ छनौट गर्दा ध्यान दिनु पर्ने कुराहरू (स्वास्थ्यको स्थिति, हलक्क बढेको, राम्ररी आहारा खाने, जुम्ल्याहा मध्येको फुर्तिलो आदि) बारे । ❖ उल्टिने, तुहाउने वा यस्ता माउको सन्तान	❖ छनौट प्रक्रियाका विधिहरू र यसबाट हुने फाईदाहरू भन्न सक्नेछन् ।	❖ प्रवचन ❖ छलफल	१ घण्टा	✓	-	❖ बोर्ड मार्कर ❖ नक्सा	❖ प्रशिक्षार्थीसित प्रश्नोत्तर गर्ने

क्र.सं.	तालिमको नाम	शीर्षक/उप-शीर्षक	उद्देश्य	तालिम विधि	समय अवधि	कक्षा		शैक्षिक सामग्री	सेशन मूल्याङ्कन
						सैद्धान्तिक	व्यवहारिक		
		हुनु नहुने ।							
		(३) खोर तथा टाट्ना निर्माण र सरसफाई । ❖ खोर निर्माणको लागि ठाउँको छनौट । ❖ खोर निर्माण गर्दा ध्यान दिनु पर्ने कुराहरू (टाँडको व्यवस्था, मलमुत्र बगेर जाने नाला र ठाउँ (खाल्डो), बोकाहरूलाई बेग्लै बाँध्ने व्यवस्था, खोरमा हावाको सञ्चार व्यवस्था) ❖ खोर सरसफाईबाट हुने फाईदाहरू र सरसफाई गर्ने तरिकाहरू । ❖ टाट्ना निर्माण र यसका फाईदाहरू ।	❖ खोर, टाट्ना बनाउने र यसका सरसफाई गर्ने र यसबाट हुने फाईदाहरू बताउन सक्नेछन् ।	❖ प्रवचन ❖ छलफल	१ घण्टा	✓	-	❖ बोर्ड मार्कर ❖ नक्सा	❖ प्रशिक्षार्थीसित प्रश्नोत्तर गर्ने
		(४) प्रजनन बारे आधारभूत जानकारी । ❖ पठेक्री (पाठी), बोका (पाठा) को प्रजनन	❖ प्रजननका आधारभूत जानकारी र ध्यान नदिए	❖ प्रवचन ❖ छलफल	१ घण्टा	✓	-	❖ बोर्ड मार्कर ❖ नक्सा	❖ प्रशिक्षार्थीसित प्रश्नोत्तर गर्ने

क्र.सं.	तालिमको नाम	शीर्षक/उप-शीर्षक	उद्देश्य	तालिम विधि	समय अवधि	कक्षा		शैक्षिक सामग्री	सेशन मूल्याङ्कन
						सैद्धान्तिक	व्यवहारिक		
		योग्य उमेर, गर्भाधान अवधि, ऋतु चक्र अवधि, बोका खोजे पछि वाली लगाउने उपयुक्त समय, भालेपाथीको प्रजननको समयमा स्वास्थ्यको स्थिति आदि । ❖ कम उमेरमा प्रजनन गराउँदा हुने बेफाईदाहरू ।	यसबाट हुने नोक्सानी बारे बताउन सक्नेछन् ।						
		(५) बाखाको नश्ल सुधार विधि बारे । ❖ भाले पोथीको स्वास्थ्य र उमेरको अवस्था बारे । ❖ भाले पोथीमा हाडनाता पर्नु नहुने र हाडनातामा प्रजनन गराएमा पर्न जाने नकारात्मक असरहरू बारे । ❖ व्याए पछि फेरि कति समय पछि भालेसित	❖ नश्ल सुधारका विधिहरू, यसका नकारात्मक र सकारात्मक असरहरू बारे भन्न सक्नेछन् ।	❖ प्रवचन ❖ छलफल	१ घण्टा	✓	-	❖ बोर्ड मार्कर ❖ नक्सा	❖ प्रशिक्षार्थीसित प्रश्नोत्तर गर्ने

क्र.सं.	तालिमको नाम	शीर्षक/उप-शीर्षक	उद्देश्य	तालिम विधि	समय अवधि	कक्षा		शैक्षिक सामग्री	सेशन मूल्याङ्कन
						सैद्धान्तिक	व्यवहारिक		
		मिसाउने । ❖ समूह तथा समुदायमा प्रत्येक बर्ष बोका परिवर्तन गर्ने विधि । ❖ बोका राख्दा हलक्क बढेको, सकभर जुम्ल्याहा मध्येको राम्रो ।							
		(६) बाखा उमेर र अवस्था अनुसार हेरचाह गर्ने । ❖ व्याउने माउको हेरचाह गर्ने (घाँस, दाना, पानी, खोर, औषधिको प्रयोग) । ❖ भर्खर जन्मेको पाठापाठीको हेरचाह (विगौती दूध खुवाउने, बस्ने ठाउँ, सरसफाई., जुकाको औषधि खुवाउने, खसी पार्ने) ❖ व्याएको माउको हेरचाह गर्ने (घाँस, दाना, पानी, स्वास्थ्य,	❖ उमेर र अवस्था अनुसार हेरचाह कसरी गर्ने र यसबाट हुने फाईदाहरू बताउन सक्नेछन् ।	❖ प्रवचन ❖ छलफल	१ घण्टा	✓	-	❖ बोर्ड मार्कर ❖ नक्सा	❖ प्रशिक्षार्थीसित प्रश्नोत्तर गर्ने

क्र.सं.	तालिमको नाम	शीर्षक/उप-शीर्षक	उद्देश्य	तालिम विधि	समय अवधि	कक्षा		शैक्षिक सामग्री	सेशन मूल्याङ्कन
						सैद्धान्तिक	व्यवहारिक		
		बस्ने ठाउँ आदि)।							
		(७) आहारा व्यवस्था गर्ने। (व्यवहारिक ज्ञान) ❖ किम्बु, ईपिल जस्ता ठाउँ सुहाउँदो घाँस लगाउने तरिका। ❖ गाउँघरमा पाईने कच्चा पदार्थहरू मिसाएर सन्तुलित दाना बनाई खुवाउने तरिका । ❖ उमेर र शारीरिक अवस्था अनुसार दानापानी व्यवस्था (फ्लसिङ र स्टिमिङ अप)।	❖ आहारा व्यवस्था गर्न ध्यान दिनु पर्ने कुराहरू र उमेर र शारीरिक अवस्था अनुसार दानापानी खुवाउने विधिहरू बताउन सक्नेछन्।	❖ प्रवचन ❖ प्रदर्शन	१ घण्टा	✓	✓	❖ बोर्ड मार्कर ❖ नक्सा	❖ प्रशिक्षार्थीसित प्रश्नोत्तर गर्ने र गर्न लगाउने
		(८) नाम्ले र जुकाको तथा बाह्य परजीवी नियन्त्रण गर्ने तरिका। ❖ नाम्ले र जुकाबाट हुने नोक्सानी र पीडित पशुमा देखिने लक्षणहरू।	❖ नाम्ले, जुका तथा बाह्य परजीवीबाट हुने नोक्सानी र यसका उपचार तथा नियन्त्रण गर्ने तरिका भन्न सक्नेछन्।	❖ प्रवचन ❖ प्रदर्शन	१ घण्टा	✓	✓	❖ बोर्ड मार्कर, नक्सा, धुलो, चक्की, झोल औषधि र खुवाउने	❖ प्रशिक्षार्थीसित प्रश्नोत्तर गर्ने र गर्न लगाउने

क्र.सं.	तालिमको नाम	शीर्षक/उप-शीर्षक	उद्देश्य	तालिम विधि	समय अवधि	कक्षा		शैक्षिक सामग्री	सेशन मूल्याङ्कन
						सैद्धान्तिक	व्यवहारिक		
		❖ नाम्ले र जुका परेमा गरिने उपचार विधि । ❖ नाम्ले र जुकाबाट पशुलाई बचाउन गरिने रोकथामका उपायहरू । ❖ नाम्ले र जुकाको झोल, धुलो र चक्की औषधि खुवाउने (व्यवहारिक ज्ञान) । ❖ बाह्य परजीवी नियन्त्रण गर्ने तरिका (व्यवहारिक ज्ञान) ।						ढुंग्रो	
		(९) पि.पि.आर. रोग र खोरेत रोग बारे जानकारी । ❖ रोग लाग्नुको कारण र यसबाट हुने नोक्सानी बारे । ❖ रोगको पहिचानका मुख्य मुख्य लक्षणहरू । ❖ रोगको रोकथामको लागि गर्नु पर्ने कार्यहरू (रोग लागेको सूचना समयमा नै दिने, प्राविधिकको सल्लाह बमोजिम खोप लगाउन, बाख्रालाई छाडा छोडी	❖ पि.पि.आर. रोग र खोरेत रोगबाट हुने नोक्सानी, यसको पहिचान र रोकथाम बारे बताउन सक्नेछन् ।	❖ प्रवचन ❖ छलफल	१ घण्टा	✓	-	❖ बोर्ड मार्कर ❖ नक्सा	❖ प्रशिक्षार्थीसित प्रश्नोत्तर गर्ने

क्र.सं.	तालिमको नाम	शीर्षक/उप-शीर्षक	उद्देश्य	तालिम विधि	समय अवधि	कक्षा		शैक्षिक सामग्री	सेशन मूल्याङ्कन
						सैद्धान्तिक	व्यवहारिक		
		नपाल्ने) ।							

३. वंगुरपालन

क्र.सं.	तालिमको नाम	शीर्षक/उप-शीर्षक	उद्देश्य	तालिम विधि	समय अवधि	कक्षा		शैक्षिक सामग्री	सेशन मूल्याङ्कन
						सैद्धान्तिक	व्यवहारिक		
१	**बंगुरपालन**	(१) व्यवस्थित बंगुरपालन बारे जानकारी । ❖ बंगुरपालनको महत्त्व र फाईदाहरू (सामाजिक, आर्थिक र सांस्कृतिक) । ❖ परम्परागत बाखापालनमा सुधार गर्नुको कारण । ❖ कम आय भएकाहरूको लागि बंगुरपालन पेशा उपयुक्त भएको ।	❖ बंगुरपालनको महत्त्व र व्यवस्थित तरिकाले बंगुरपालन गर्दा ध्यान दिनु पर्ने कुराहरू बताउन सक्नेछन् ।	❖ प्रवचन ❖ छलफल	१ घण्टा	✓	-	❖ बोर्ड मार्कर ❖ नक्सा	❖ प्रशिक्षार्थीसित प्रश्नोत्तर गर्ने
		(२) बंगुरपालनमा छनौट प्रक्रियाको महत्त्व बारे । ❖ राम्रो जात वा बढि पाठापाठी ब्याउने (८ देखि १० पाठापाठी), राम्रोसित पाठापाठी हुर्काउने र समयमा वाली जाने सन्तानका	❖ फाईदामुलक बंगुरपालन गर्दा अपनाउनु पर्ने छनौट प्रक्रियाहरू भन्न सक्नेछन् ।	❖ प्रवचन ❖ छलफल	१ घण्टा	✓	-	❖ बोर्ड मार्कर ❖ नक्सा	❖ प्रशिक्षार्थीसित प्रश्नोत्तर गर्ने

क्र.सं.	तालिमको नाम	शीर्षक/उप-शीर्षक	उद्देश्य	तालिम विधि	समय अवधि	कक्षा		शैक्षिक सामग्री	सेशन मूल्याङ्कन
						सैद्धान्तिक	व्यवहारिक		
		स्थानीय बंगुराहरूलाई छानेर पालेमा फाईजनक हुने । ❖ छनौट गर्दा ध्यान दिनु पर्ने कुराहरू (स्वास्थ्यको स्थिति, हलक्क बढेको, राम्ररी आहारा खाने, फुर्तिलो, शरीरमा विकृति नभएको आदि) बारे । ❖ भालेको अण्डकोष बराबर र विकसित भएको, पछाडिको खुट्टा बलियो भएको ।							
		(३) खोर निर्माण र सरसफाई । ❖ खोर निर्माणको लागि ठाउँको छनौट । ❖ खोर निर्माण गर्दा ध्यान दिनु पर्ने कुराहरू (भुँई, मलमुत्र बगेर जाने नाला र ठाउँ (खाल्डो) आदि)	❖ खोर निर्माणमा र यसको सरसफाइ गर्ने तरिका र यसबाट हुने फाईदाहरू बताउन सक्नेछन् ।	❖ प्रवचन ❖ छलफल	१ घण्टा	✓	-	❖ बोर्ड मार्कर ❖ नक्सा	❖ प्रशिक्षार्थीसित प्रश्नोत्तर गर्ने

क्र.सं.	तालिमको नाम	शीर्षक/उप-शीर्षक	उद्देश्य	तालिम विधि	समय अवधि	कक्षा		शैक्षिक सामग्री	सेशन मूल्याङ्कन
						सैद्धान्तिक	व्यवहारिक		
		❖ खोर सरसफाईबाट हुने फाईदाहरू र सरसफाई गर्ने तरिकाहरू ।							
		(४) प्रजनन बारे आधारभूत जानकारी । ❖ पाठापाठीको प्रजनन योग्य उमेर (करिब ८ देखि ९ महिना), गर्भाधान अवधि, ऋतु चक्र अवधि, भाले खोजे पछि वाली लगाउने उपयुक्त समय, भाले पोथीको प्रजननको समयमा स्वास्थ्यको स्थिति आदि ।	❖ बंगुरको प्रजनन बारे आधारभूत जानकारी भन्न सक्नेछन् ।	❖ प्रवचन ❖ छलफल	१ घण्टा	✓	-	❖ बोर्ड मार्कर ❖ नक्सा	❖ प्रशिक्षार्थीसित प्रश्नोत्तर गर्ने
		(५) बंगुरको नश्ल सुधार विधि बारे । ❖ भाले पोथीको स्वास्थ्य र उमेरको अवस्था बारे । ❖ भाले पोथीमा हाडनाता पर्नु नहुने र हाडनातामा प्रजनन गराएमा पर्न जाने नकारात्मक असरहरू बारे ।	❖ बंगुरमा नश्ल सुधार विधि र यसका सकारात्मक र नकारात्मक कुरा बताउन सक्नेछन् ।	❖ प्रवचन ❖ छलफल	१ घण्टा	✓	-	❖ बोर्ड मार्कर ❖ नक्सा	❖ प्रशिक्षार्थीसित प्रश्नोत्तर गर्ने

क्र.सं.	तालिमको नाम	शीर्षक/उप-शीर्षक	उद्देश्य	तालिम विधि	समय अवधि	कक्षा		शैक्षिक सामग्री	सेशन मूल्याङ्कन
						सैद्धान्तिक	व्यवहारिक		
		❖ व्याए पछि फेरि कति समय पछि भालेसित मिसाउने।							
		(६) बंगुरको उमेर र अवस्था अनुसार हेरचाह गर्ने । ❖ व्याउने माउको हेरचाह गर्ने (घाँस, दाना, पानी, खोर) । ❖ भर्खर जन्मेको पाठापाठीको हेरचाह (विगौती दूध खुवाउने, बस्ने ठाउँ, सरसफाई., जुकाको औषधि खुवाउने, खसी पार्ने) ❖ माउबाट पाठापाठी छुट्याउने (४ देखि ६ हप्ता पछि) विधि । ❖ व्याएको माउको हेरचाह गर्ने (दाना, पानी, स्वास्थ्य, बस्ने ठाउँ आदि) साथै पाठी छुट्याए पछि राम्ररी पोषेर भालेसित	❖ बंगुरलाई उमेर र अवस्था अनुसार दानापानी दिने र पाठापाठीको हेरचाह बारे भन्न सक्नेछन् ।	❖ प्रवचन ❖ छलफल	१ घण्टा	✓	-	❖ बोर्ड मार्कर ❖ नक्सा	❖ प्रशिक्षार्थीसित प्रश्नोत्तर गर्ने

क्र.सं.	तालिमको नाम	शीर्षक/उप-शीर्षक	उद्देश्य	तालिम विधि	समय अवधि	कक्षा		शैक्षिक सामग्री	सेशन मूल्याङ्कन
						सैद्धान्तिक	व्यवहारिक		
		मिसाउने ।							
		(७) आहारा व्यवस्था गर्ने । ❖ गाउँघरमा पाईने कच्चा पदार्थहरू मिसाएर सन्तुलित दाना बनाई खुवाउने तरिका (व्यवहारिक ज्ञान) ।	❖ बंगुरको लागि स्थानीयस्तरमा नै दाना तयार गर्ने विधि बताउन सक्नेछन् ।	❖ प्रवचन ❖ कार्य प्रदर्शन	१ घण्टा	✓	✓	❖ बोर्ड मार्कर ❖ नक्सा	❖ प्रशिक्षार्थीसित प्रश्नोत्तर गर्ने र कार्य गर्न लगाउने
		(८) गोलो जुका, फित्ते जुका र बाह्य परजीवीको उपचार तथा नियन्त्रण गर्ने तरिका । ❖ जुकाबाट हुने नोक्सानी बारे जानकारी । ❖ जुकाबाट पीडित पशुमा देखिने लक्षणहरू । ❖ उपचार तथा रोकथाम विधि । ❖ जुकाबाट पशुलाई बचाउन गरिने रोकथामका उपायहरू । ❖ जुकाको झोल, धुलो र चक्की औषधि खुवाउने	❖ आन्तरिक र बाह्य परजीवीबाट हुने नोक्सानी र यसको उपचार र नियन्त्रण भन्न सक्नेछन् ।	❖ प्रवचन ❖ प्रदर्शन	१ घण्टा	✓	✓	❖ बोर्ड मार्कर ❖ नक्सा	❖ प्रशिक्षार्थीसित प्रश्नोत्तर गर्ने र गर्न लगाउने

क्र.सं.	तालिमको नाम	शीर्षक/उप-शीर्षक	उद्देश्य	तालिम विधि	समय अवधि	कक्षा		शैक्षिक सामग्री	सेशन मूल्याङ्कन
						सैद्धान्तिक	व्यवहारिक		
		र बाह्य परजीवी विरुद्ध औषधि प्रयोग गर्ने तरिका(व्यवहारिक ज्ञान)							
		(९) बंगुर, सुंगुरको हैजा र खोरेत रोग बारे जानकारी । ❖ रोग लाग्नुको कारण र यसबाट हुने नोक्सानी बारे । ❖ रोगको पहिचानका मुख्य मुख्य लक्षणहरू। ❖ रोगको रोकथामको लागि गर्नु पर्ने कार्यहरू (रोग लागेको सूचना समयमा नै दिने, प्राविधिकको सल्लाह बमोजिम खोप लगाउने)।	❖ हैजा र खोरेत रोगको पहिचान र रोकथामको लागि अपनाउनु पर्ने विधि बताउन सक्नेछन् ।	❖ प्रवचन ❖ छलफल	१ घण्टा	✓	-	❖ बोर्ड मार्कर ❖ नक्सा	❖ प्रशिक्षार्थीसित प्रश्नोत्तर गर्ने

४. कुखुरापालन

क्र.सं.	तालिमको नाम	शीर्षक/उप-शीर्षक	उद्देश्य	तालिम विधि	समय अवधि	कक्षा		शैक्षिक सामग्री	सेशन मूल्याङ्कन
						सैद्धान्तिक	व्यवहारिक		
१	**कुखुरापालन**	(१) व्यवस्थित कुखुरापालन बारे जानकारी । ❖ साना किसान, महिला तथा कम आय भएकाहरूको लागि कुखुरापालन उपयोगी पेशा । ❖ स्थानीय कुखुराको महत्त्व, कमी कमजोरी, विशेषता । ❖ कम आय भएकाहरूको लागि कुखुरापालन पेशा उपयुक्त भएको । ❖ ग्रामीण क्षेत्रमा पारिवारिक पोषण सुधार गर्ने ।	❖ व्यवस्थित कुखुरापालन, यसको महत्त्व र स्थानीय कुखुरापालन बारे भन्न सक्नेछन् ।	❖ प्रवचन	१ घण्टा	✓	-	❖ बोर्ड मार्कर ❖ नक्सा	❖ प्रशिक्षार्थीसित प्रश्नोत्तर गर्ने
		(२) खोर निर्माण र सरसफाई बारे । ❖ खोर निर्माणको लागि ठाउँको छनौट । ❖ खोर निर्माणमा स्थानीय सामग्रीहरूको प्रयोग । ❖ खोर निर्माण गर्दा ध्यान दिनु पर्ने कुराहरू (मल सजिलै सफा गर्न	❖ खोर निर्माणमा ध्यान दिनु पर्ने कुराहरू र यसको सरसफाईबाट हुने फाईदाहरू बताउन सक्नेछन् ।	❖ प्रवचन ❖ छलफल	१ घण्टा	✓	-	❖ बोर्ड मार्कर ❖ नक्सा	❖ प्रशिक्षार्थीसित प्रश्नोत्तर गर्ने

क्र.सं.	तालिमको नाम	शीर्षक/उप-शीर्षक	उद्देश्य	तालिम विधि	समय अवधि	कक्षा		शैक्षिक सामग्री	सेशन मूल्याङ्कन
						सैद्धान्तिक	व्यवहारिक		
		सकिने) ❖ खोर सरसफाईबाट हुने फाईदाहरू र सरसफाई गर्ने तरिकाहरू ।							
		(३) दाना बनाउने बारे । ❖ गाउँघरमा पाईने स्थानीय कच्चा पदार्थबाट सन्तुलित दाना बनाउने (व्यवहारिक ज्ञान) ❖ सन्तुलित दाना बनाएर खुवाउँदा हुने फाईदाहरू ।	❖ स्थानीय कच्चा पदार्थबाट सन्तुलित दाना बनाउन सक्नेछन् ।	❖ प्रवचन ❖ कार्य प्रदर्शन	१ घण्टा	✓	✓	❖ बोर्ड मार्कर ❖ नक्सा	❖ प्रशिक्षार्थीसित प्रश्नोत्तर गर्ने र गर्न लगाउने
		(४) रोगी र निरोगी कुखुरामा हुने भिन्नता बारे जानकारी । ❖ दानापानी खाने नखाने, फुर्तिलो, श्वासप्रश्वासको स्थिति, छेर्ने नछेर्ने, झोक्राएको, पखेटा लत्राएको, हिँड्न नसक्ने, सिंगान, फुल पार्नु बन्द गरेको, आंखाको अवस्था आदिमा देखिएको	❖ निरोगी कुखुरा र रोगी कुखुरामा देखिने भिन्नता भन्न सक्नेछन् ।	❖ प्रवचन ❖ कार्य प्रदर्शन	१ घण्टा	✓	✓	❖ बोर्ड मार्कर ❖ नक्सा	❖ प्रशिक्षार्थीसित प्रश्नोत्तर गर्ने

क्र.सं.	तालिमको नाम	शीर्षक/उप-शीर्षक	उद्देश्य	तालिम विधि	समय अवधि	कक्षा		शैक्षिक सामग्री	सेशन मूल्याङ्कन
						सैद्धान्तिक	व्यवहारिक		
		फरकलाई हेर्ने । ❖ सम्भव भएमा विरामी कुखुरालाई प्रयोग गर्न सकिन्छ							
		(५) गोलो जुका र चेप्टो जुका बारे जानकारी । ❖ जुकाबाट हुने नोक्सानी बारे जानकारी । ❖ जुकाबाट पीडित कुखुरामा देखिने लक्षणहरू । ❖ उपचार र रोकथाम विधि । ❖ जुकाको झोल र धुलो औषधि प्रयोग गर्ने तरिका (व्यवहारिक ज्ञान)	❖ कुखुरामा हुने आन्तरिक परजीवीबाट हुने नोक्सानी र यसको उपचार तथा रोकथाम बारे बताउन सक्नेछन् ।	❖ प्रवचन ❖ छलफल	१ घण्टा	✓	-	❖ बोर्ड मार्कर ❖ नक्सा	❖ प्रशिक्षार्थीसित प्रश्नोत्तर गर्ने
		(६) कुखुराको खोप र खोप तालिका बारे जानकारी । ❖ खोपको महत्त्व (किन लगाउने) । ❖ कुन कुन खोप, कति उमेरमा, कसरी लगाउने बारे ।	❖ खोपको महत्त्व र खोप बारे भन्न सक्नेछन् ।	❖ प्रवचन ❖ छलफल	१ घण्टा	✓	-	❖ बोर्ड मार्कर ❖ नक्सा	❖ प्रशिक्षार्थीसित प्रश्नोत्तर गर्ने
		(७) कुखुराको रातो छेर्ने	❖ कुखुराको रातो	❖ प्रवचन	१	✓	-	❖ बोर्ड	❖ प्रशिक्षार्थीसित

क्र.सं.	तालिमको नाम	शीर्षक/उप-शीर्षक	उद्देश्य	तालिम विधि	समय अवधि	कक्षा		शैक्षिक सामग्री	सेशन मूल्याङ्कन
						सैद्धान्तिक	व्यवहारिक		
		रोग बारे जानकारी । ❖ कसरी रोग उत्पन्न हुन्छ । ❖ कस्तो लक्षणहरू देखिन्छ । ❖ नियन्त्रण र रोकथाममा ध्यान दिनु पर्ने कुराहरू (समयमा प्राविधिकसित सम्पर्क गर्ने) ।	छेर्ने रोगको पहिचान र यसको नियन्त्रण र रोकथाम बारे भन्न सक्नेछन् ।	❖ छलफल	घण्टा			मार्कर ❖ नक्सा	प्रश्नोत्तर गर्ने
		(८) कुखुराको रानीखेत र गम्बोरो रोग बारे जानकारी । ❖ रोगबाट हुने नोक्सानीहरू । ❖ रोगको लक्षणहरू । ❖ नियन्त्रण र रोकथाममा ध्यान दिनु पर्ने कुराहरू (रोगको शंका लागेमा समयमा प्राविधिकसित सम्पर्क गर्ने तथा सूचना गर्ने, समयमा खोप लगाउने)	❖ रानीखेत र गम्बोरो रोगको पहिचान र यसको नियन्त्रण र रोकथामको लागि अपनाउनु पर्ने विधि बताउन सक्नेछन् ।	❖ प्रवचन ❖ छलफल	१ घण्टा	✓	-	❖ बोर्ड मार्कर ❖ नक्सा	❖ प्रशिक्षार्थीसित प्रश्नोत्तर गर्ने
		(९) बर्डफ्लु बारे जानकारी । ❖ कारण र लक्षण । ❖ रोकथामको उपायहरू	❖ कुखुराको बर्डफ्लु सम्बन्धमा भन्न सक्नेछन् ।	❖ प्रवचन ❖ छलफल	१ घण्टा	✓	-	❖ बोर्ड मार्कर ❖ नक्सा	❖ प्रशिक्षार्थीसित प्रश्नोत्तर गर्ने

क्र.सं.	तालिमको नाम	शीर्षक/उप-शीर्षक	उद्देश्य	तालिम विधि	समय अवधि	कक्षा		शैक्षिक सामग्री	सेशन मूल्याङ्कन
						सैद्धान्तिक	व्यवहारिक		
		(रोगको शंका लागेमा समयमा प्राविधिकसित सम्पर्क गर्ने तथा सूचना गर्ने आदि)। ❖ पशु सेवा विभागले रोकथामको लागि अपनाएका कदमहरू।							

५. पशु आहार बनाउने

क्र.सं.	तालिमको नाम	शीर्षक/उप-शीर्षक	उद्देश्य	तालिम विधि	समय अवधि	कक्षा		शैक्षिक सामग्री	सेशन मूल्याङ्कन
						सैद्धान्तिक	व्यवहारिक		
१	**पशु आहार बनाउने**	(१) हे र साईलेज बारे जानकारी (व्यवहारिक ज्ञान) ❖ हे र साईलेजको महत्त्व ❖ हे र साईलेज बनाउनको लागि उपयुक्त हरियो घाँसहरू। ❖ हे र साईलेज बनाउने तरिका ❖ बनाएको हे र साईलेजलाई भण्डारण तथा संरक्षण गर्ने तरिका।	❖ हे र साईलेज बनाउने र खुवाउने विधि बारे बताउन सक्नेछन्।	❖ प्रवचन ❖ कार्य प्रदर्शन	१ घण्टा	✓	✓	❖ बोर्ड मार्कर ❖ नक्सा	❖ प्रशिक्षार्थीसित प्रश्नोत्तर गर्ने र गर्न लगाउने

क्र.सं.	तालिमको नाम	शीर्षक/उप-शीर्षक	उद्देश्य	तालिम विधि	समय अवधि	कक्षा		शैक्षिक सामग्री	सेशन मूल्याङ्कन
						सैद्धान्तिक	व्यवहारिक		
		❖ हे र साईलेज खुवाउने तरिका ।							
		(२) नूनको ढिक्का बनाई खुवाउने (व्यवहारिक ज्ञान) ❖ १ माना नून, एक माना रातो माटो (राम्ररी केलाएर मसिनो धूलो बनाएको) र ५ वटा अण्डाको बोक्रालाई धूलो पारेर तयार गर्ने । ❖ यसरी तयार पारेको सामग्रीहरूलाई राम्ररी मिसाएर पानीको सहायताले ईटा जस्तो वा अन्य कुनै आकारमा बनाई सुकाउने र पशुहरूलाई चाट्न उनीहरूको गोठ वा खोरमा झुण्डाई दिने ।	❖ नूनको ढिक्काको महत्त्व र नून ढिक्का बनाउन तरिका भन्न सक्नेछन् ।	❖ प्रवचन ❖ कार्य प्रदर्शन	१ घण्टा	✓	✓	❖ बोर्ड मार्कर ❖ नक्सा	❖ प्रशिक्षार्थीसित प्रश्नोत्तर गर्ने र गर्न लगाउने
		(३) गाउँघरमा दाना बनाउने बारे जानकारी (व्यवहारिक ज्ञान) ❖ सन्तुलित दाना खुवाउँदा हुने फाईदाहरू । ❖ गाउँघरमा पाईने कच्चा पदार्थहरूबाट सन्तुलित	❖ स्थानीय कच्चा पदार्थबाट सन्तुलित दाना बनाउने र खुवाउने विधि भन्न सक्नेछन् ।	❖ प्रवचन ❖ कार्य प्रदर्शन	१ घण्टा	✓	✓	❖ बोर्ड मार्कर ❖ नक्सा ❖ अन्न दाना	❖ प्रशिक्षार्थीसित प्रश्नोत्तर गर्ने र गर्न लगाउने

क्र.सं.	तालिमको नाम	शीर्षक/उप-शीर्षक	उद्देश्य	तालिम विधि	समय अवधि	कक्षा		शैक्षिक सामग्री	सेशन मूल्याङ्कन
						सैद्धान्तिक	व्यवहारिक		
		दाना बनाउँदा हुने फाईदाहरू । ❖ आवश्यक सामग्रीहरू जस्तै धानको ढुटो, मकैको च्याँख्ला, नून, पिना, गहुँको चोकर आदिको व्यवस्था । ❖ सन्तुलित दाना बनाउने तरिका (कुन कुन पदार्थ कति कति मात्रा कसरी मिलाउने) ❖ तयारी दाना खुवाउने तरिका							

६. सफा दूध उत्पादन

क्र.सं.	तालिमको नाम	शीर्षक/उप-शीर्षक	उद्देश्य	तालिम विधि	समय अवधि	कक्षा		शैक्षिक सामग्री	सेशन मूल्याङ्कन
						सैद्धान्तिक	व्यवहारिक		
१	**सफा दूध उत्पादन**	(१) सफा दूध उत्पादन गर्दा ध्यान दिनु पर्ने कुराहरू बारे जानकारी । ❖ सफा दूध उत्पादन गर्दा हुने फाईदाहरू । ❖ सफा दूध उत्पादन गर्दा ध्यान दिनु पर्ने कुराहरू जस्तै गोठको सफाई, दूध दिने	❖ सफा दूध उत्पादन गर्दा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू भन्न सक्नेछन् ।	❖ प्रवचन ❖ छलफल	१ घण्टा	✓	-	❖ बोर्ड मार्कर ❖ नक्सा	❖ प्रशिक्षार्थीसित प्रश्नोत्तर गर्ने

क्र.सं.	तालिमको नाम	शीर्षक/उप-शीर्षक	उद्देश्य	तालिम विधि	समय अवधि	कक्षा		शैक्षिक सामग्री	सेशन मूल्याङ्कन
						सैद्धान्तिक	व्यवहारिक		
		पशुको सफाई, दूध दुहुने भाँडाको सफाई, दूध दुहुने मानिसको सफाई, दूध छोप्ने वा छान्ने कपडाको सफाई आदि । ❖ प्रत्येक थुनबाट पहिलो सिर्का दुहेर फाल्ने । ❖ दूधलाई दुहि सके पछि चांडो भन्दा चाँडो सङ्कलन केन्द्रमा राम्ररी छोपेर लैजाने र ढिलो हुने अवस्थामा चिसो ठाउँमा छोपेर राख्ने तर प्रत्यक्ष घाममा नराख्ने ।							
		(२) दूध दूहुने भाँडा र यसको सरसफाई बारे जानकारी । (व्यवहारिक ज्ञान) ❖ दूधको काममा खिया नलाग्ने र सजिलै सफा गर्न सकिने खालको आल्मुनियमको वा स्टीलको भाँडावर्तन प्रयोग गर्ने । ❖ दूध दुहुन प्रयोग गरीएको भाँडावर्तनलाई सफा पानीले मात्र सफा गर्ने ।	❖ दूध दुहुने भाँडाहरूको सरसफाई गर्ने तरीका भन्न सक्नेछन् ।	❖ प्रवचन ❖ कार्य प्रदर्शन	१ घण्टा	✓	✓	❖ बोर्ड मार्कर ❖ नक्सा ❖ दुधका भाँडा वर्तन	❖ प्रशिक्षार्थीसित प्रश्नोत्तर गर्ने

क्र.सं.	तालिमको नाम	शीर्षक/उप-शीर्षक	उद्देश्य	तालिम विधि	समय अवधि	कक्षा		शैक्षिक सामग्री	सेशन मूल्याङ्कन
						सैद्धान्तिक	व्यवहारिक		
		❖ भाँडावर्तन सफा गर्न डिटर्जेण्ट वा सावुनहरू प्रयोग गर्ने वा खरानीले राम्ररी सफा गरी तातो पानीले पखाल्ने र घाममा सुकाउने। ❖ दूध खन्याउने बित्तिकै वा काम सकिने बित्तिकै भाँडावर्तनलाई पानीले पखाली हाल्ने ।							
		(३) दूधबाट जनस्वास्थ्यमा पर्ने असरहरू बारे जानकारी । ❖ दूध मानिसको लागि उपयोगी मात्र होईन विष पनि हुन सक्छ किनकि रोगी पशुको दूध पिउनाले जनस्वास्थ्यमा असर गर्दछ । ❖ पशुको क्षयरोग, ब्रसेल्लोसीस (गर्भ तुहिने रोग) जस्ता रोग लागेको पशुको दूध पिउनाले मानिसको स्वास्थ्यलाई असर गर्दछ तसर्थ यस्ता रोग बारे सामान्य जानकारी दिने । ❖ दूध दुहुने काममा खटिएको मानिसको व्यक्तिगत स्वास्थ्यलाई ध्यान दिनु पर्दछ ।	❖ दूधबाट मानिसमा सर्ने रोगहरू र यसबाट बच्ने उपायहरू बताउन सक्नेछन् ।	❖ प्रवचन ❖ छलफल	१ घण्टा	✓	-	❖ बोर्ड मार्कर ❖ नक्सा	❖ प्रशिक्षार्थीसित प्रश्नोत्तर गर्ने

७. पशु स्वास्थ्य

क्र.सं.	तालिमको नाम	शीर्षक/उप-शीर्षक	उद्देश्य	अध्यापन विधि	समय अवधि	कक्षा		शैक्षिक सामग्री	सेशन मूल्याङ्कन
						सैद्धान्तिक	व्यवहारिक		
१	**पशु स्वास्थ्य**	(१) रोगी र निरोगी पशु छुट्याउने तरिका बारे जानकारी (व्यवहारिक ज्ञान) ❖ दानापानी खाने नखाने । ❖ फुर्तिलो वा झुसिलो देखिने । ❖ कान, पुच्छर हल्लाउने वा नहल्लाउने । ❖ छेरेको वा नछेरेको । ❖ आँखामा आँसु, कचेरा, र्‍याल आदि भए नभएको । ❖ पेट फुलेको, दुव्लो, लँगडाउने, बसिरहने, कराईरहने आदि । ❖ शरीरमा घाउ खटीरा भए नभएको । ❖ राम्ररी पिसाव गरेको वा नगरेको । ❖ आनीवानीमा परिवर्तन आएको नआएको ।	❖ निरोगी र रोगी पशुमा बाहिरबाट देखिने भिन्नता बताउन सक्नेछन् ।	❖ प्रवचन ❖ कार्य प्रदर्शन	१ घण्टा	✓	✓	❖ बोर्ड मार्कर ❖ नक्सा	❖ प्रशिक्षार्थीसित प्रश्नोत्तर गर्ने र गर्न लगाउने

क्र.सं.	तालिमको नाम	शीर्षक/उप-शीर्षक	उद्देश्य	अध्यापन विधि	समय अवधि	कक्षा		शैक्षिक सामग्री	सेशन मूल्याङ्कन
						सैद्धान्तिक	व्यवहारिक		
		(२) झोल, धुलो र चक्की औषधि खुवाउने र जुम्रा, किर्नाको औषधि प्रयोग गर्ने तरिका । (व्यवहारिक ज्ञान) ❖ पानीमा, दानामा वा घाँसमा मिसाएर खुवाउने तरिका । ❖ चक्की औषधिलाई खेर नजाने गरी धूलो बनाएर खुवाउने तरिका । ❖ औषधि खुवाउने तरिकाहरू । ❖ औषधि खुवाउँदा ध्यान दिनु पर्ने कुराहरू । ❖ जुम्रा, किर्नाको औषधि प्रयोग गर्दा ध्यान दिनु पर्ने कुराहरू । ❖ औषधिको गलत प्रयोगबाट पर्न सक्ने नराम्रा असरहरू ।	❖ झोल,धुलो र चक्की औषधि प्रयोग गर्ने तरिका भन्न सक्नेछन् ।	❖ प्रवचन ❖ कार्य प्रदर्शन	१ घण्टा	✓	✓	❖ बोर्ड मार्कर ❖ नक्सा	❖ प्रशिक्षार्थीसित प्रश्नोत्तर गर्ने

क्र.सं.	तालिमको नाम	शीर्षक/उप-शीर्षक	उद्देश्य	अध्यापन विधि	समय अवधि	कक्षा		शैक्षिक सामग्री	सेशन मूल्याङ्कन
						सैद्धान्तिक	व्यवहारिक		
		(३) पशुलाई रोग लाग्नबाट बचाउन ध्यान दिनु पर्ने कुराहरू । ❖ बिरामी भएको शंका लाग्ने वितिकै त्यस्ता पशुलाई स्वस्थ पशुबाट अलग राख्ने । ❖ पशुहरू विरामी भएको थाहा पाउने वितिकै अनुभवी प्राविधिकसित सम्पर्क गरी उपचार गराउने । ❖ रोग लागि मरेका पशुहरूलाई गहिरो खाल्डो खनी पुर्ने तर त्यसै नफाल्ने । ❖ संक्रामक रोग (खतरनाक रोग) विरुद्ध खोप लगाउन जिल्ला पशु सेवा कार्यालय तथा नजिकको पशु सेवा केन्द्रमा सम्पर्क र सल्लाह गर्ने । ❖ पशुहरूलाई बँधुवा गरी	❖ पशुलाई रोग लाग्नबाट बचाउन ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू भन्न सक्नेछन् ।	❖ प्रवचन ❖ छलफल	१ घण्टा	✓	-	❖ बोर्ड मार्कर ❖ नक्सा	❖ प्रशिक्षार्थीसित प्रश्नोत्तर गर्ने

क्र.सं.	तालिमको नाम	शीर्षक/उप-शीर्षक	उद्देश्य	अध्यापन विधि	समय अवधि	कक्षा		शैक्षिक सामग्री	सेशन मूल्याङ्कन
						सैद्धान्तिक	व्यवहारिक		
		पालन गर्ने परिपाटी बसाउने । ❖ गोठ तथा खोरको सरसफाईमा सधै ध्यान दिने । ❖ महामारी रोग फैलिएको शंका लागेमा सम्बन्धित निकाय (जिल्ला पशु सेवा कार्यालय, पशु सेवा केन्द्र, गा.वि.स.) मा तुरुन्त सूचना दिने ।							

८. चौरीपालन

क्र.सं.	तालिमको नाम	शीर्षक/उप-शीर्षक	उद्देश्य	अध्यापन विधि	समय अवधि	कक्षा		शैक्षिक सामग्री	सेशन मूल्याङ्कन
						सैद्धान्तिक	व्यवहारिक		
१	**चौरीपालन**	❖ हिमाली भेगको याक र औले गाईसित क्रस गराएर जन्मेको बाच्छीलाई चौंरी भनिन्छ । ❖ चौंरीको छाला बाक्लो हुने र अन्य जनावरको तुलनामा छालाले कम पानी सोस्ने हुँदा जाडोमा बच्न मद्दत गर्दछ । ❖ चौंरीको लागि ७ देखि १० डिग्री सेल्सियस तापक्रम राम्रो मानिन्छ । ❖ चौंरीको ऋतुचक्र गाईको भन्दा छोटो लगभग १७ दिनको हुन्छ । ❖ ऋतुकालको समय १० देखि ११८ घण्टाको हुन्छ । ❖ गर्भ अवधि करिब २५४ दिनको हुन्छ । ❖ पहिलो पटक भाले लाग्ने उमेर १६ देखि ४० महिनासम्म हुन्छ । ❖ हिउंदको समयमा हे घाँसको व्यवस्था गर्न सकिन्छ । ❖ चौंरी गाईले करिब १५० दिन देखि २७० दिनसम्म दूध दिन्छ । ❖ सरदर दूध उत्पादन २.४ लिटर प्रति दिन हुन्छ । ❖ चौंरीको दूधमा पानी कम हुन्छ भने चिल्लो पदार्थ र प्रोटिन बढी पाईन्छ । ❖ चौंरीलाई १५/१६ बर्षको उमेरसम्म प्रजनन योग्य मानिन्छ ।							

क्र.सं.	तालिमको नाम	शीर्षक/उप-शीर्षक	उद्देश्य	अध्यापन विधि	समय अवधि	कक्षा		शैक्षिक सामग्री	सेशन मूल्याङ्कन
						सैद्धान्तिक	व्यवहारिक		
		❖ जाडो मौसममा (पौष, माघ, फाल्गुण) बढी चौंरीहरु गर्भिणी हुने भएकोले न्यानो गोठको व्यवस्था गर्नु पर्दछ । ❖ आन्तरिक परजीवीमा खास गरी नाम्ले र जुकाको प्रभाव पाईन्छ । ❖ जिवाणुबाट हुने मुख्य रोगहरुमा भ्यागुते, थुनेलो, ब्रुसेल्लोसिस, टि.बी., काल्फ स्कोर्स आदि पर्दछ । ❖ विषाणुबाट हुने रोगहरुमा गौगोटी, खोरेत आदि पर्दछ ।							

९. भेडापालन

क्र.सं.	तालिमको नाम	शीर्षक/उप-शीर्षक	उद्देश्य	अध्यापन विधि	समय अवधि	कक्षा		शैक्षिक सामग्री	सेशन मूल्याङ्कन
						सैद्धान्तिक	व्यवहारिक		
१	**भेडापालन**	❖ भेडाको पाठी (छतौरी) लगभग १ बर्षको उमेर भए पछि पहिलो पटक वाली लाग्न (थुमा लाग्ने उमेर) योग्य हुन्छ। ❖ थुमाको उमेर करीब १५ महिना भए पछि प्रजनन योग्य हुन्छ। ❖ थुमा खोजेको समयमा १२-१४ घण्टा भित्र प्रजनन गराउन उपयुक्त हुन्छ। ❖ पाठापाठीलाई करीब ३-४ महिनामा माउबाट छुटाउनु पर्छ। ❖ पाठापाठीको उमेर ४-५ महिना भए पछि जुकाको औषधि खुवाउनु पर्दछ। ❖ भर्खर उमेरको थुमा भए २५ वटा माउ र ठूलो थुमा (राम्ररी उमेर पुगेको) थुमा भए ३५-४० वटा सम्म माउलाई प्रजनन गराउन सकिन्छ।							